

عوامل موثر در طراحی پارک ها با رویکرد کاهش جرم (بامطالعه پارک کوهسار ملایر)

سید محمود معینی^۱، ساره بیگلری^{۲*}، معصومه روزبه^۲

^۱عضو هیئت علمی تمام وقت دانشگاه آزاد ملایر، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران

پست الکترونیکی: mmoeini.arch@yahoo.com

^۲پژوهشگر کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران،

پست الکترونیکی: sareh.biglari@gmail.com

^۲پژوهشگر کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران،

پست الکترونیکی: maro_tec@yahoo.com

چکیده :

امروزه با توجه به بحران شهرنشینی در بسیاری از نقاط جهان از جمله ایران تأمین امنیت و ایجاد مکان های امن در سرلوحه برنامه های توسعه قرار گرفته است. جرم معلول عوامل متعددی است که یکی از آنها عوامل کالبدی می باشد. پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی، به کارگیری بهینه محیط مصنوع در راستای کاهش جرایم است. بشر در طول اعصار و قرون، همیشه در پی اتخاذ تدابیری جهت مبارزه با پدیده ی بزه و ناهنجاری اجتماعی و پیشگیری از وقوع آن بوده است. یکی از راهبردهای مهم پیشگیرانه از جرم و ایجاد امنیت روانی در محیط شهری، پیشگیری از طریق معماری شهری و طراحی محیطی است، طراحی مناسب و کاربردی مؤثر از فضا و محیط ساخته شده که منجر به کاهش فرصت های مجرمانه، ترس از جرم و بهبود کیفیت زندگی و موجب امنیت روانی در محیط می شود. مفهوم امنیت اجتماعی و احساس امنیت شهروندان را میتوان به عنوان عنصری کلیدی در جهت دستیابی به شهری آرمانی و دور از آسیب های شهری و کج روی های اجتماعی تلقی نمود. در حقیقت احساس عدم امنیت مانعی جدی در برابر فعالیت های اجتماعی شهروندان به ویژه در مکان های خاص خواهد شد که خود از یک سو موجب تداوم و تشدید ناهنجاری های اجتماعی می گردد و از سوی دیگر تنزل ارزش های هویتی و کاهش سرمایه ی اجتماعی خواهد گردید. لذا بررسی و شناسایی عوامل تاثیر گذار در این راستا از اهمیت بسزایی برخوردار است. هدف از انجام این پژوهش بررسی رویکرد مذکور به عنوان یکی از رویکردهای پیشگیری از جرم و همچنین بررسی و تأثیر عوامل محیطی (کالبدی) پارک هادر پیشگیری از جرم است و همچنین به عنوان نمونه موردی پارک کوهسار ملایر بررسی می شود.

واژه های کلیدی : طراحی پارک، ایمنی فیزیکی، پیشگیری از جرم، طراحی محیطی، امنیت، فضاهای جرم خیز

امنیت، احساس آرامش و اطمینان از عدم تعرض به جان، مال و سایر حقوق انسان است. این ارزش انحصاری، یکی از ضرورت‌های زندگی فردی و اجتماعی است.

مساله‌ی امنیت فضایی و احساس امنیت در شهر، مقوله‌ای است که کم و بیش در تمامی کشورهای جهان مورد توجه قرار می‌گیرد. در حقیقت از آنجا که یکی از معیارها و عوامل مهم در مباحث مرتبط با جنبه‌های اجتماعی توسعه‌ی پایدار، تشویق شهروندان برای حضور در فضاهای شهری و تقویت تعاملات اجتماعی در این عرصه‌هاست، طبیعتاً شناسایی و رفع موانع چنین حضوری ضروری می‌گردد. بررسی یافته‌های مطالعات متعدد به عمل آمده در نقاط مختلف جهان، گویای این واقعیت است که یکی از مهم‌ترین موانع دست‌یابی به این هدف، احساس عدم امنیت در فضاهای شهری می‌باشد.

امروزه تردیدی وجود ندارد که لازمه زیستن پایدار انسان، همزیستی با طبیعت است و هر جا و هر همزیستی در معرض مخاطره و آسیب قرار گیرد، زندگی انسانها نیز به اشکال مختلف با نابسامانی‌های روبرو می‌گردد. از آنجا که پارک‌ها حلقه‌بارز واسط بین انسان و طبیعت هستند، می‌توان این اماکن را یکی از نخستین کارکردهایی دانست که ساکنین شهرها به نوعی همواره با آن در تماس اند. در این مقاله، به روش توصیفی و تحلیلی و به کمک منابع کتابخانه‌ای و بهره‌جستن از نظریه‌های مختلف جامعه‌شناسان و برنامه‌ریزان شهری، تبیین نقش فضاهای شهری در پیشگیری از جرم و ایجاد امنیت برای شهروندان دنبال شده و راهکارهای لازم پیشنهاد گردیده است.

Archive of SID

۲- روش تحقیق

۲-۱- پرسش های تحقیق:

- ۱) منظور از پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی چیست؟
- ۲) آیا وجود و یا عدم وجود برخی کاربری ها در طراحی و کالبد شهر در وقوع جرم موثر است؟
- ۳) آیا میتوان با تدوین و اتخاذ راهبرد C.P.T.E.D در زمینه ی کالبدی، از وقوع جرم پیشگیری کرده و احساس امنیت شهروندان را در پارک ها ارتقاء داد؟
- ۴) راهکارهای کالبدی موثر در افزایش ایمنی و احساس امنیت و کاهش جرایم در شهرها و محلات شهری کدام است؟

۲-۲- فرضیه های تحقیق

- به نظر می رسد رضایت ساکنین شهرها میتواند تاثیرات کالبدی بر طراحی پارک داشته باشد.
- به نظر می رسد نارضایتی ساکنین در شهرها ناشی از بی توجهی طراحان به خصوصیات شخصی و فرهنگی ساکنین است.
- به نظر می رسد میتوان الگوها و چارچوبهای طراحی بر مبنای رضایتمندی شهروندان به دست آورد(مثلا ایجاد و طراحی فضای سبز و فضای باز تحت نظارت)
- به نظرمی رسد که CPTED به برنامه ریزان این امکان را می دهد که به جای توجه صرف به مسایل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، به کالبد و شکل طراحی شهرها نیز توجه کنند.
- به نظر می رسد با توجه به تنگناها و نارسائی های طراحی شهری در ملایر و مشکلات مربوط به مسایل جرم در این شهردر مقطع کنونی به کارگیری CPTED قادر باشد، امنیت در شهرها را بالا برده و از این طریق مردم از احساس امنیت و آرامش خاطر بالایی برخوردار گردند.

۲-۳- اهداف تحقیق

- اهداف پژوهش به صورت کلی در قالب سه مورد زیر قابل بیان میباشند:
- شناسایی مفاهیم، اصول و استراتژیهای رویکرد CPTED در پیشگیری از جرم و ارتقای امنیت محیطی شهرها و محلات شهری؛
 - شناسایی عوامل محیطی(کالبدی) موثر در پیشگیری از جرم؛
 - راهکارهای کالبدی ارتقاء امنیت و پیشگیری از جرم.

۲-۴- جامعه ی آماری

حجم آماری این تحقیق پارک کوهسار شهرستان ملایر است.

۲-۵- ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش، جهت گردآوری اطلاعات از دو روش اسنادی و میدانی استفاده شده است. از منابع کتابخانه ای شامل کتب یا مقالات، اسناد، طرح های توسعه شهری، پایان نامه های دانشگاهی، نقشه ها و منابع مرتبط با موضوع ونیز شبکه اینترنت، اطلاعات گردآوری و مطالعه شده است. همچنین نمونه های مورد نیاز پژوهش از طریق مطالعات میدانی اخذ شده است.

۲-۶- چارچوب نظری تحقیق

از مهمترین بخشهای هر شهر که محل بروز تعاملات اجتماعی شهروندان و محل جریان زندگی شهری است، فضاهای عمومی است. یکی از شرایط حضور مردم در این فضاها، تامین احساس امنیت آنها می باشد. ناهنجاری های کالبدی از جمله عوامل موثر بر کاهش احساس امنیت استفاده کنندگان از فضاهای عمومی است.

برای سنجش میزان متغیر وابسته پژوهش یعنی احساس امنیت در جامعه ی آماری پژوهش (پارک کوهسار)، از ابزار مشاهده، مصاحبه و مطالعه استفاده شده است.

۳- پیشینه ی تحقیق

این نظریه از اوایل دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی در آمریکا شروع به شکل گیری می کند و در آثار افرادی چون الیزابت وود، جین جاکوبز، اسچلمو آنجل، اسکار نیومن اهمیت طراحی شهری و تاثیر آن بر رفتار و جرم، به وضوح مشاهده می شود. در این آثار، نوعی انتقاد از وضع موجود معماری در آن دوره وجود دارد.

در ایران هم از سال ۱۳۸۱ به بعد تحقیقاتی انجام شده است.

جدول (۱) پیشینه ی رویکرد CPTED

دهه	نظریه پرداز	نظریات و اصول پیشنهادی
۱۹۶۰	جکوبز	خیابان بر ناظر چشمان خصوصی و عمومی فضای بین روشن مرزبندی پیادهراهها گرفتن قرار استفاده مورد پیوسته کاربری در اختلاط ایجاد
۱۹۷۰	جفری	انتشار کتاب پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی که در انتخاب نام رویکرد CPTED موثر بود. کاهش وقوع جرم از طریق حذف تقویتکنندههای آن
	نیومن	قلمروبندی و ایجاد حس مالکیت در ساکنین نظارت طبیعی و توانایی دیدن و دیده شدن بهبود سیمای ساختمان مجاورت کاربری مسکونی با دیگر امکانات مورد نیاز مردم نوشتن کتابی در اصلاح کار قبلیاش، با عنوان "خلق فضای قابل دفاع" بررسی تأثیر گونه های مسکن بر توانایی ساکنان در کنترل محیط وجود کمترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلوکهای شهری متشکل از خانههای تک واحدی قرارداشتن باغ- آپارتمانها در میان خانههای تک واحدی و بلندمرتبهها از نظر دارا بودن فضای غیر قابل دفاع دارا بودن بیشترین میزان فضای غیرقابل دفاع در بلندمرتبهها راحتتر بودن کنترل فضاهای عمومی برای ساکنین در آپارتمانهای کم واحد
	ویلسون و کلینگ	نگهداری و مواظبت از محله نظیر عدم وجود عناصری چون پنجرههای شکسته یک ساختمان، وجود آشغال ... در محله
	و ساویل	ایجاد رویکرد نسل دوم CPTED و توصیه به در نظر گرفتن مسائل اجتماعی و روانشناسانه در ورای

توجه به محیط فیزیکی برای پیشگیری از جرم در مناطق مسکونی	کلوند	
ایجاد مدل امنیت گسترده که وظیفه ایجاد امنیت و پایدار نگهداشتن آن در محلات را به ساکنین واگذار میکند تا با کمک متخصصین به این مهم دست یابند.	ساویل	۲۰۰۰

۴- بیان مسأله

از مهمترین و اساسی ترین جنبه های زندگی هر فرد که محدود به مکان و زمان خاصی نیست، امنیت و زندگی در محیط امن و مطمئن است که با وضعیت ارتکاب به جرائم شهری در محلات رابطه عکس دارد.

در دهه های اخیر افزایش جمعیت شهرنشین؛ گسترش و افزایش تراکم محلات شهری را به دنبال داشته است که این مسئله، کاهش برخورداری از امکانات و تسهیلات، حاشیه نشینی، افزایش فقر، فرسودگی بافتهای شهری و افزایش جرائم شهری را به همراه دارد. جرم عمل قابل تنبیهی است که قانون رانقض میکند و کیفیت زندگی را در محیط پایین می آورد. جرم و ارتکاب به جرم در جوامع امروزی به عنوان یک مشکل اجتماعی همه ساله بر زندگی هزاران تن از شهروندان اثر سوء میگذارد. جرم هایی از قبیل دزدی، تجاوزات، قتل و ربودن در اصل تهدیدات جدی بر علیه ایمنی و امنیت در یک جامعه می باشد. ترس ناشی از وقوع جرم مانع از حضور شهروندان در فضاهای شهری می شود. اگر جرم زدایی به صورت اصولی انجام گردد مشکل بسیاری از شهرها و محلات ما در خصوص همبستگی اجتماعی، تمایل به مشارکت، هویت، حس تعلق مکانی، میزان استفاده از محیط و غیره برطرف میگردد. از جمله جرایم موجود در شهرها میتوان به سرقت، قاچاق مواد مخدر و قتل و غیره اشاره نمود که طبق مطالعات انجام گرفته بیشترین این رفتارها در محلات مسکونی و پارک ها اتفاق افتاده است.

مشکلات و معضلات کالبدی اجتماعی موجود در بافت های شهری زمینه ساز بسیاری از جرائم و ناامنی های موجود در محلات شهری می باشد که عدم توجه به این مسائل میتواند به رشد جرایم در محدوده دامن زند. شناسایی عوامل اثرگذار بر بروز و یا پیشگیری از جرم امری حیاتی است. پیشگیری از جرم و از بین بردن فرصتهای جرم به منظور افزایش ماندگاری و رضایتمندی افراد در محله و شهر برای جامعه بسیار ضروری به نظر میرسد و به نوعی می توان گفت حضور افراد در جامعه با احساس امنیت آنها رابطه مستقیم دارد.

توجه به مسئله ایجاد امنیت در تمامی ابعاد از جمله نکات مهمی می باشد که لازم است در طراحی محیط زیست انسان مدنظر برنامه ریزان و طراحان و متولیان امور شهری قرار گیرد.

۴-۱- احساس امنیت اجتماعی

برخی از کارشناسان احساس امنیت را در یک جامعه مهمتر از وجود امنیت در آن میدانند؛ زیرا ممکن است در جامعه ای امنیت از لحاظ پلیس وجود داشته اما فرد احساس امنیت نکند به این منظور حالات چهارگانه در رابطه با بعد عینی و ذهنی امنیت قابل ذکر است:

- امنیت وجود دارد، احساس امنیت نیز وجود دارد.
- امنیت وجود ندارد، احساس امنیت نیز وجود ندارد.
- امنیت از نظر پلیس و شاخصها و معیارهای آن وجود دارد اما مردم احساس امنیت نمیکنند.
- امنیت مطابق با شاخصهای پلیس و معیارها و استانداردهای محیطی نیست اما مردم احساس امنیت میکنند.

۲-۴-جرم

از دیدگاه حقوقی، نقض قانون هر کشوری در اثر عمل خارجی، در صورتی که انجام وظیفه آن را تجویز ننماید و مستوجب مجازات هم باشد جرم نامیده می شود. بعضی دیگر هر فعل یا ترک فعلی را که نظم صلح و آرامش اجتماعی را مختل نماید و قانون برای آن مجازات تعیین کرده باشد جرم نامیده اند.

جرایم شهری بخشی از ناهنجاریهای اجتماعی هستند که در نتیجه ی شهرنشینی و تشدید مشکلات ناشی از آن پدیدار میشوند و آسیبهای جدی بر جامعه وارد میکنند. جرم و ناامنی شهری از جمله نتایج رشد بی رویه و به تبع آن بیهویت ماندن شهرهاست.

۳-۴- تعاریف و مفاهیم رویکرد CPTED

مفهوم بنیادی برنامه پیشگیری از جرم از گذر طراحی محیطی بر این اساس استوار است که بافت فیزیکی محیط را میتوان به گونه ای شکل داد که سبب کاهش جرم و یا ترس از وقوع جرم و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی گردد (کلکوهن، ۱۳۹۰: ۶۳). راهکارهای ایمن سازی فضاهای کالبدی با استفاده از اصول پیشگیری بزهکاری از طریق طراحی محیطی از جمله مباحث مهم در نگرش فرصت محیطی و بزهکاری است. در اینجا به تعریف این رویکرد از دید نظریه پردازان و موسسات پرداخته میشود:

- بر اساس تعریف انستیتوی ملی جرائم در آمریکا CPTED عبارت است از: طراحی و استفاده مناسب از محیط ساخته شده، که میتواند باعث کاهش ترس و وحشت از جرم و بهبود کیفیت زندگی گردد (ایرانمنش، ۱۳۸۴: ۱۶).
- این رویکرد این امکان را میدهد تا با طراحی کالبدی از طریق طرح کالبدی ساختمان و طراحی و دسترسی به اماکن جرم خیز، بتوان از ایجاد محیطهای مناسب برای جرم و جنایت پرهیز کرد و بازدارندهای برای ارتکاب جرایم بود. این امر از آن جهت مهم است که امروزه در فرآیندهای طراحی فضای شهری کمتر به توانایی های نهفته ی مناطق شهری در ساختمانها در کاهش و یا جلوگیری از جرایم توجه می شود. (پور جعفر و همکاران، ۱۳۸۷: ۷۴)
- برنامه های پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی از راه طراحی و مدیریت و محیط فیزیکی ساختمانها، اماکن مسکونی و محیطهای تجاری، امنیت عمومی را افزایش و ترس از وقوع جرم را کاهش می دهند.

شکل (۱) دیدگاه‌های پیشگیری از جرم

۵- شاخصهای کالبدی موثر بر پیشگیری از جرم و ارتقاء امنیت پارک ها

۵-۱- کاربری اراضی

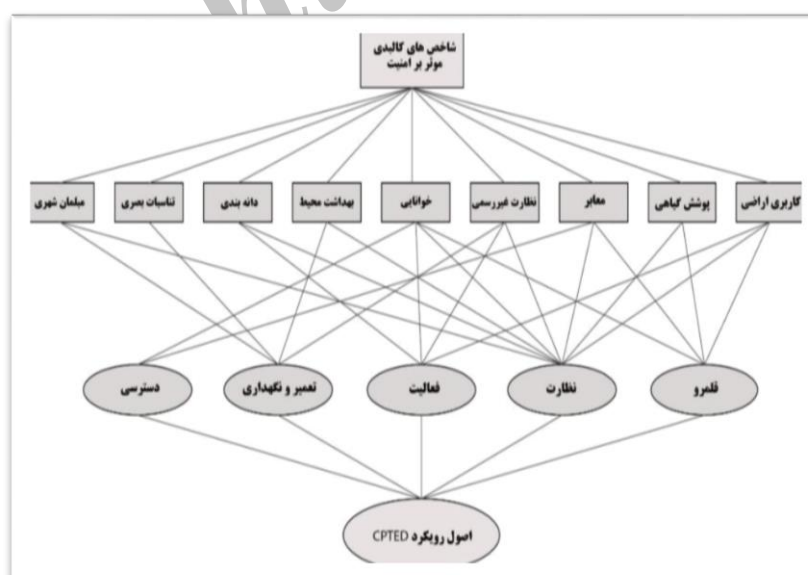
سیاستهای کاربری زمین و حمل و نقل شهری و نظایر آن، بر سطح استفاده از مکانهای عمومی و طبیعت استفاده کنندگان تأثیر می گذارد و در نتیجه برنامه ریزی و طراحی شهری میتواند بر فرآیند کنترل و مدیریت اجتماعی این فضاها تأثیر بگذارد. (بل، ۱۹۹۸: ۱۹) آنچه در نظریه ی برنامه ریزی فضایی مطرح میشود این است که کاربری زمین شهری باید به ادراک زیبایی، هویت فضایی و احساس تعلق به محیط عنصری که لازمه ی ایجاد فضاهای دفاع پذیر شهر است پاسخ دهد (سعید نیا، ۱۳۷۸: ۱۵). در مبحث کاربری اراضی سه موضوع در رابطه با امنیت وجود دارد: ۱- تنوع کاربری ۲- تزریق کاربریهای شبانه ۳- سازگاری کاربری ها با یکدیگر.

۵-۲- پوشش گیاهی

فضاهای سبز شهری در برگیرنده بخشی از سیمای شهر است. در فضاهای عمومی همانند پارکها وجود درختان با ارتفاع بالا و حجم زیاد باعث شده تفضای بدون دفاعی را برای استفاده کننده در شرایطی که کنترل نباشد ایجاد کند پوشش گیاهی باید به صورتی باشد که امکان دید برای شخص وجود داشته باشد اگر فرد احساس کند که دیده می شود و تحت نظارت و کنترل محیط قرار دارد، ترس از محیط برایش برداشته شده، در نتیجه با آرامش و اطمینان خاطر بیشتری اضا استفاده می نماید (حسینی، ۱۳۷۸: ۴۵). استفاده از پوشش گیاهی مناسب در معابر پیاده نیز نه تنها در بهبود سیمای بصری محیط موثر است بلکه میتواند در افزایش حس آرامش و ایمنی فرد اثرگذار باشد.

۵-۳- دانه بندی و فشردگی بافت

فشردگی بافت در بروز ناسازگاری و کاهش میزان امنیت در محیط موثر است. در مکان هایی که تعدد کاربریها زیاد است بسته به نوع کاربری مورد نظر میزان امنیت نوسان دارد. در بافته های فشرده ما با انبوهی از کاربری های مسکونی، تجاری، فرهنگی و غیره مواجه هستیم که انبوهی از جمعیت با فرهنگ ها و رفتارهای متفاوت را در خود جای داده است.

شکل (۲) ارتباط شاخص های کالبدی و اصول رویکرد CPTED

۶- شاخص های موثر در احساس امنیت اجتماعی در فضاهای عمومی

برخی از مولفه های کالبدی موثر بر احساس امنیت استفاده کنندگان از پارک ها عبارتند از:

نخست، اندازه و فرم فضا: این مولفه خود از دو معیار اندازه ی فضا و فرم فضا تشکیل می شود که به ترتیب تشریح می شوند:

(الف) معیار اندازه های فضا: این معیار در بردارنده شاخص های مقیاس فضا و احساس ازدحام است. برای برقراری روابط اجتماعی در فضای شهری، محدودیت در اندازه فضا و تراکم جمعیت ضروری می باشد در میدا نهایی عظیم شهری مردم دچار اضطراب می شوند که به بیماری ترس از فضای باز شهرت دارد. در نهایت بیان می شود که هرچه اندازه های فضا بزرگتر باشد، احتمال وقوع رفتارهای آنومیک در فضا افزایش می یابد (تولایی، ۱۳۷۹:۱۱)

(ب) معیار فرم فضا: این معیار در بردارنده شاخص قابلیت نمایانی فرم فضا است. بدون شک یک مجرم نمی خواهد در حین ارتکاب به جرم دیده شود؛ عدم رویت بصری ناشی از فرم فضا، شرایط بسیار مناسبی برای اهداف و رفتارهای بزهکاران و خلافکاران فراهم می سازد. ساختار فیزیکی فضا یا فرم فضانش انکارناپذیری در چگونگی ایجاد فضاهای بدون دفاع دارد (علی آبادی، ۱۳۸۱:۸) سطوح و عناصر عمودی، فضای برآمده و محیط آن، سطوح کف فرورفته، کنج ها، سطوح L و U شکل و... به دلیل عدم رویت بصری به مکا نهایی تبدیل می شوند که طیف وسیعی از ناهنجاریها را پذیرا بوده و از موارد کاهنده قابلیت نمایانی در فضا هستند.

دوم، آسایش بصری و محیطی: همبستگی آماری میان فراوانی وقوع جرایم و رفتارهای غیرمعتارف با مکا نهایی آلوده بیانگر آن است که آسایش بصری و محیطی از مولفه های مهم و اساسی محیط های شهری امن محسوب می شود.

انواع آلودگی ها در فضاهای شهری که م ی تواند موجب فضای شهری رفتارهای غیرمعتارف شود به ترتیب زیر است:

(الف) آلودگی نمادی: نمادها و علائم یا به عبارت دیگر نشان ها از عوامل مهم تشخیص قسم تهایی مختلف شهر هستند و افراد و به خصوص غریبه ها از طریق برقراری ارتباط با آنها احساس امنیت می کنند. تسهیل در امر تشخیص جهت از نخستین خصوصیات است که باید بر تصویری خوب از محیط مترتب باشد و به نوعی به شخص احساس امنیت در فضا می دهد و این درست برخلاف احساس ترسی است که بر شخص مستولی می شود

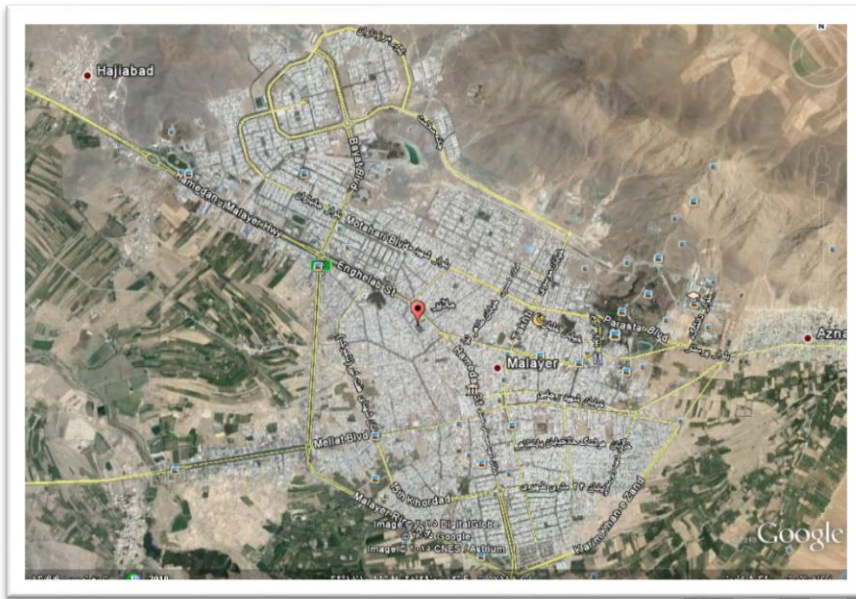
(ب) آلودگی دیداری: اغتشاش بصری در شکل شهری می تواند از طریق احساسی و ادراکی بر روی رفتارهای اجتماعی انعکاس یافته و اغتشاش رفتاری (رفتارهای ناهنجار) را در فضای شهری توجیه نماید. بنابراین، آن بخش از فضاهای شهری که واجد تناسب بصری مطلوبی هستند و به عبارت دیگر در آن اغتشاش بصری کمتری وجود دارد، نسبت به سایر فضاها کمتر با اغتشاش های رفتاری عجین می شوند.

(پ) آلودگی نور: منظور از آلودگی نور، فقدان روشنایی مناسب در فضاهای شهری و عمومی است. سیستم روشنایی خوب خطرات احتمالی اینکه متخلفان ممکن است شناسای یشوند را افزایش می دهد و شانس اینکه کسی برای کمک به یک قربانی اقدام کند، افزایش می یابد.

(ت) آلودگی محیطی: وجود فاضلاب و زباله در محیط ها و فضاهای شهری موجب کاهش کیفیت محیط می شود و میان محیط های شهری آلوده و افزایش جرایم ارتباط مستقیمی وجود دارد زیرا نشانه نبود کنترل فردی و جمعی در این فضاها بوده و چراغ سبزی برای مجرمین محسوب می شود.

۷- معرفی شهرستان ملایر

شهرستان ملایر با وسعت ۳۲۱۰ کیلومتر مربع در بین مدار حداقل ۳۴ و ۱۶ و حداکثر ۳۴ و ۲۰ عرض شمالی و حداقل ۴۸ و ۵۱ و حداکثر ۴۸ و ۴۶ عرض شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این شهرستان از شمال به شهرهای همدان و تویسرکان، از شرق به شهرستان اراک از جنوب به بروجرد و از غرب به شهرستان نهاوند محدود می شود. این شهرستان پس از شهرستان همدان، دومین رتبه را در استان همدان دارد و ۱۶/۹ درصد از کل استان را به خود اختصاص می دهد. ملایر دارای ۳ میلیون و ۱۱۴ هزار متر مربع پارک است که شامل ۴۰ پارک شهری، ۴ پارک جنگلی است.

شکل (۳) عکس هوایی شهر ملایر

۱-۷- پارک کوهسار

شکل (۴) عکس هوایی پارک کوهسار

مناطق جرم خیز پارک کوهسار:

در قسمت شرق و شمال پارک کوهسار ازدحام زیاد درختان کاج روبرو هستیم که باینکه زیبایی و تهویه هوای مطبوعی برای این قسمت از شهر و فضای مسکونی داراست در زمان تاریکی شب به دلیل نبود نور و نظارت میان درختان این فضا بسیار جرم خیز و زمینه ای برای خطر می شود.

شکل (۵) منطقه جرم خیز میان درختان

در قسمت انتهایی پارک دریاچه وجود دارد که به دلیل نبود نظارت و بودن دالان هایی در دیواره ی دریاچه آن فضا را برای جرم مناسب میدارد.

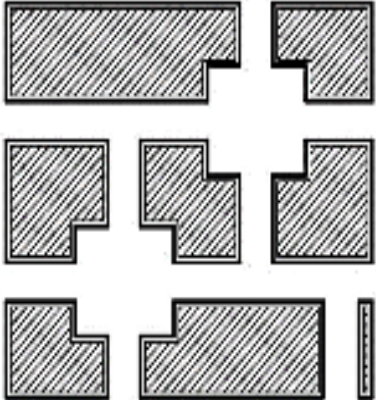
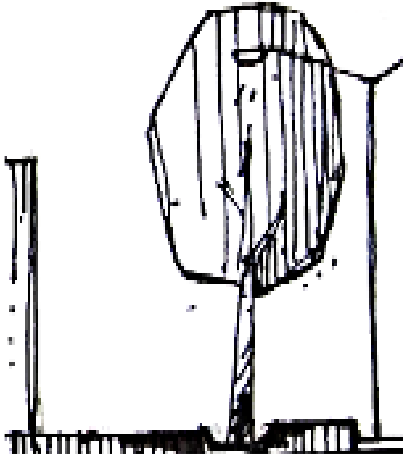

شکل (۶) دریاچه کوهسار

البته لازم به ذکر است که اگر محیط بر این پارک نظارت شود و نور و امکانات و مبلمان مناسب برای این پارک گمارده شود مشکلات این فضا تا حدودی رفع خواهد شد.

راهکارهای پیشگیری از جرم از منظر شاخصهای کالبدی:

جدول (۲) راهکارهای پیشگیری از جرم

	<p>طراحی فضای مکث برای کاربریهایی که اطراف آنها ازدحام جمعیت است؛</p>
	<p>طراحی فضای مکث در مکان تقاطعها به عنوان گرههای اجتماعی.</p>
	<p>پوشش گیاهی باعث کاهش نور نگردد.</p>

جدول (۳) راهکار های پیشگیری از جرم

مولفه	معیار	شاخص	ضوابط عام پیشنهادی	نمونه نامناسب	نمونه مناسب
اندازه و فرم فضا	اندازه فضا	مقیاس فضا	(۱) پرهیز از طراحی فضاهای فرعی و پرت در پارک (۲) طراحی مسیرهای ورود و خروج مناسب به پارک		
	اندازه فضا	احساس ازدحام	(۱) چیدمان مناسب مبلمان شهری جهت افزایش دعوت کنندگی به پارک (۲) استفاده از فرم و مصالح مناسب مبلمان شهری		
فرم فضا	فرم فضا	قابلیت نمایانی فرم	(۱) پرهیز از طراحی پر و بجای ماندن فضای خالی (۲) پرهیز از اختلاف سطح (۳) پرهیز از ناآشکال نامناسب (۴) پرهیز از پوشش گیاهی نامناسب		
			(۱) خوانایی نشانه ها و علایم (۲) نشانه گذاری مسیرها		
آسایش بصری و محیطی	آسایش بصری	آلودگی نمادی	(۱) کمیت و کیفیت مناسب روشنایی (۲) جانمایی مناسب روشنایی		
	آسایش محیطی	آلودگی محیطی	(۱) بهداشتی بودن (۲) طراحی و جانمایی سطل زباله		

نتیجه گیری

کاری که بشر امروزی قادر به انجام آن است ریشه کن کردن مسئله جرم نیست چراکه از عهدهی او خارج است؛ بلکه او قادر به حداقل رساندن جرم از طریق طراحی مناسب محیط است. به عبارتی باید با به کار گیری طراحی کارآمد و هوشمندانه مولفه های محیطی و همچنین بهره گیری از محیط مصنوع که خود به طور موثری در افزایش سرمایه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی و افزایش میزان رضایتمندی شهروندی و در نتیجه بهبود رفاه اجتماعی جامعه تأثیرگذار است؛ در راستای به حداقل رساندن ارتکاب جرائم شهری گام برداشت باید یادآور شد عدم ارائه راه حل مناسب برای مشکل جرائم در فضاهای عمومی می تواند آنها را گریبانگیر عواقب منفی کند و حتی از لحاظ گردشگری در سطح ملی تبدیل به معضل سیاسی و فرهنگی شده که انعکاس آن در جهان، درخور این سرزمین کهن و با فرهنگ نیست؛ از اینرو، تلاش جهت رفع این معضل ضروری به نظر میرسد.

جرم و ناملايمات و انحرافات شهری و جنایات به دلایل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی پدیدار می شود. از جمله عوامل موثر در پیشگیری از جرم میتوان به عوامل محیطی (کالبدی) در پارک ها اشاره نمود که از طریق فراهم نمودن ملزومات؛ بر میزان وقوع جرم و جرم خیزی مکان تأثیر به سزایی میگذارد.

Archive of SID

منابع:

۱. ایرانمنش، نسیم، (۱۳۸۴)، استفاده از اصول جلوگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی و بررسی اجمالی آن در ایران، ماهنامه مسکن و انقلاب، شماره ۱۱۰
۲. پور جعفر، محمد رضا، محمودی نژاد، هادی، رفیعیان، مجتبی، انصاری، مجتبی، (۱۳۸۷)، ارتقای امنیت محیطی و کاهش جرایم شهری با تاکید بر رویکرد CPTED، نشریه بین المللی علوم مهندسی دانشگاه علم و صنعت، جلد ۱۹.
۳. تولایی، نوین (۱۳۷۹)، شکل شهر منسجم؛ مطالعه انسجام کالبدی شهردر اندیشه و عمل، رساله دکتری، دانشکده هنرهای زیبا، تهران.
۴. حسینی، علیرضا، (۱۳۷۱)، مجموعه مقالات انسانی و اجتماعی، استانداردهای حداقل سرانه کاربری اراضی طراحی های شهری، شیراز، سازمان برنامه و بودجه.
۵. سعیدنیا، احمد، (۱۳۷۹)، فضای سبز شهری، جلد نهم، انتشارات مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری.
۶. کلوهن، ایان، (۱۳۸۷) طراحی عاری از جرم، ترجمه مهرداد رایجیان و حمید رضا عامری سیاهوی، تهران، انتشارات میزان.
۷. علی آبادی، جواد (۱۳۸۱) نقش فضاهای شهری در تامین امنیت اجتماعی، ماهنامه هی شهرداریها، شماره ۴۱ ی
۸. نیومن، اسکار، (۱۳۸۷)، خلق فضاهای قابل دفاع، فائزه رواقی و کاوه صابر، طحان، تهران.

Archive of SID